

Boshlang‘ich sinflarni o‘qitishda ilg‘or pedagogik metodlardan foydalanishning afzalliklari

Кенжаева Виктория Альбертовна

Самарканд шаҳар 34-умумтаълим мактабнинг

бошланғич синф ўқитувчиси

Annotatsiya: Ushbu maqolada, bugungi kunda boshlang‘ich sinflarni o‘qitishda ilg‘or pedagogik metodlardan foydalanishning afzalliklari, shuningdek ta‘lim –tarbiyaga taalluqli xatti-harakatlarni tafakkurga asoslanib tahlil qilish pedagogikada yagona usul hisoblanishi yoritib berilgan. Pedagogika amaliyotida o‘qitish usullari va metodlarining juda kata boyligi to‘plangan bo‘lib, ularni tanlashda turli sharoitlar, o‘qitilayotgan fanning xarakteri, bolalarning yosh xususiyatlari hisobga olinadi.

Kalit so‘zlar: ta‘lim, texnologiya, metod, interfaol, pedagogika, tadqiqot, nazariya, tafakkur, ko‘nikma, malaka.

Mamlakatimizda bugungi kunda ta‘lim tizimiga davlat siyosati darajasida e‘tibor qaratilmoqda. Buning isboti tariqasida O‘zbekiston Respublikasining 2017-2021 yillarga mo‘ljallangan Harakatlar strategiyasida ta‘lim tizimini qayta ko‘rib chiqish va uni yanada takomillashtirish vazifalari belgilab berildi. Bu muammolarni to‘laqonli hal etishda o‘qituvchi-pedagogning intellektual salohiyati, shuningdek kasbiy mahorati muhim ahamiyat kasb etadi. Ta‘lim o‘qituvchi va o‘quvchilarning hamkorlikdagi faoliyati bo‘lib, bu faoliyat natijasida shaxsning taraqqiyoti, uning ma‘lumoti va tarbiyasi ham amalga oshadi. Dars mashg‘ulotlari mobaynida o‘qituvchi o‘z bilimi, ko‘nikma va malakalarini mashg‘ulotlar vositasida o‘quvchilarga yetkazadi, o‘quvchilar esa uni o‘zlashtirib borishi natijasida undan foydalanish qobiliyatiga ega bo‘ladi. Dars mashg‘ulotlari jarayonida o‘quvchilar o‘zlashtirishning turli ko‘rinishlaridan foydalanishadi, ya‘ni o‘zlashtirilayotgan ma‘lumotlarni qabul qilish, qayta ishlash hamda amaliyotga tatbiq etishda o‘ziga xos tafovutlarga tayanadi. Shu bilan bir qatorda, ta‘lim jarayonida o‘qituvchi va

o‘quvchilarning dars paytidagi hamkorligi, o‘quvchilarning mustaqil ishlashi, sinfdan tashqari ishlar shaklida ta‘lim va tarbiya masalalari hal etiladi.

Bugungi kunda bizning mamlakatimizda bir qator rivojlangan mamlakatlar singari ta‘lim-tarbiya jarayonining samaradorligini kafolatlovchi zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash borasida katta tajriba asoslarini tashkil etuvchi metodlar, ya‘ni, “interfaol metodlar”dan foydalanish kata ijobiy o‘zgarishlarni olib kelmoqda. Shuni alohida ta‘kidlash joizki, interfaol ta‘lim metodlarining turlari ko‘p bo‘lib, ta‘lim-tarbiya jarayonining deyarlik hamma vazifalarini amalga oshirish maqsadlarida foydalaniladi. Buning uchun dars jarayoni o‘qituvchi tomonidan oqilona tashkil qilinishi lozim. Shu bilan birgalikda ta‘lim beruvchi tomonidan ta‘lim oluvchilarning qiziqishini orttirilib, ularning ta‘lim jarayonida faolligi muttasil rag‘batlantirib turilishi, o‘quv materialini kichik-kichik bo‘laklarga bo‘linishi lozim. Bu materiallarning mazmunini ochishda o‘qituvchi aqliy hujum, kichik guruhlarda ishlash, bahs-munozara, muammoli vaziyat, loyiha, rolli o‘yinlar kabi metodlarni qo‘llashi va ta‘lim oluvchilarni amaliy mashqlarni mustaqil bajarishga undashi lozim.

Interfaol metod bu - biror faoliyat yoki muammoni o‘zaro muloqotda, o‘zaro bahs-munozarada fikrlash asnosida, hamjihatlik bilan hal etishdir. Bu usulning afzalligi shundan iboratki, u o‘quvchini mustaqil fikrlashga o‘rgatadi, shu bilan birgalikda uni mustaqil hayotga tayyorlaydi. Ta‘limning maqsadi jamiyat ehtiyojiga mos ravishda shakllanadi. Shunday ekan, ta‘lim-tarbiya maqsadi mos va mutanosib bo‘lishi kerak. Ilmiy adabiyotlarda ta‘limning maqsadi imkoniyatlaridan to‘g‘ri, aniq, o‘rinli foydalanish ko‘nikma va malakalarini hosil qilish, mantiqiy-ijodiy tafakkurni rivojlantirish, kommunikativ savodxonlikni oshirish, milliy g‘oyani singdirish, sharqona tarbiyani shakllantirish, shaxsni ma‘naviy boyitishdan iboratligi ta‘kidlangan.

Ta‘limda ilg‘or pedagogik va yangi axborotlar texnologiyalarini tatbiq etish o‘quv mashg‘ulotlarining samaradorligini oshiribgina qolmay, ilm-fan yutuqlarini amaliyotda qo‘llash orqali mustaqil va mantiqiy fikrlaydigan, har tomonlama barkamol yuksak ma‘naviyatli shaxsni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ta‘lim jarayonida o‘quvchilar ongiga singdirilayotgan nazariy bilimlar amaliy faoliyat yordamida yanada mustahkamlanadi. O‘qituvchi ta‘lim jarayonida faqatgina bilim berish bilan chegaralanmaydi, balki bu jarayonda

o‘quvchiga ta’sir ko‘rsatadi, bu esa ularning bilim olishlarini yanada faollashtiradi, buning natijasida o‘quvchi ta’lim jarayoning faol ishtirikchisiga aylanadi. Albatta, bularning barchasi o‘qituvchining pedagogik mahoratiga bog‘liq.

Bugungi kun o‘qituvchidan ilg‘or pedagogik va yangi axborotlar texnologiyalaridan o‘quv jarayonida foydalanishni talab etmoqda. Ta’lim tizimida «Aqliy hujum», «Fikrlar hujumi», «Tarmoqlar» metodi, «Sinkveyn», «BBB», «Beshinchisi ortiqcha», «6x6x6», «Bahs-munozara», «Rolli o‘yin», «Kichik guruhlarda ishlash», «Yumaloqlangan qor», «Zigzag», «Oxirgi so‘zni men aytay» kabi zamonaviy texnologiyalar qo‘llanmoqda. Shu qatorda, ta’limda o‘quvchi shaxsini fikrlashga, o‘zgarlar fikrini anglash va shu fikrni og‘zaki hamda yozma shaklda savodli bayon eta olishga o‘rgatish masalasiga e’tibor qaratilgan bo‘lib, mustaqil fikrlaydigan, nutq madaniyati rivojlangan savodxon shaxsni kamol toptirish asosiy o‘rin egallaydi. Millatning turmush tarzi, madaniy yaratuvchanligi uning boy tarixiy merosi asosida o‘rganiladi

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, ta’lim tizimida har qanday metoddan biror maqsadga erishish ko‘zda tutiladi va shuning uchun u qandaydir maqsad qo‘yishni unga erishish bo‘yicha faoliyat usulini, ana shu faoliyatni amalga oshirishga yordam beradigan vositalarni bilishni taqozo etadi. Bir so‘z bilan aytganda, o‘quvchilarning xatti-harakatlariga asoslangan ilg‘or pedagogik metod natijasida o‘quvchilar bilim, iqtidor va ko‘nikmalarga ega bo‘ladi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Bespalko V.P. Slagayemiye pedagogicheskoy texnologii. – Moskva: [Pedagogika](#), 1989. - 176 b.
2. Davletshin M.G. va boshqalar. Qobiliyat va uning diagnostikasi. – T.: [Tarbiyachi](#), 1997. -13 b.
3. Yo‘ldoshev J./. “Ta’lim yangilanish yo‘lida”. – T.: Tarbiyachi. 2000. 208 b.
4. Nishonaliyev U. Ta’lim standarti va pedagogik innovatsiyalar. // Xalq ta’limi. 1999. № 6. 30-31 b.
5. Ochilov M.O. Muallim qalb me’mori. –T.: Tarbiyachi. 2001. - 42 b.

6. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Qarshi: Nasaf. 2000. - 99 b.
7. Saidahmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. – T.: O‘z MU. 2003. - 60 b.
8. Saidahmedov N.S., Ochilov A. Yangi pedagogik texnologiya mohiyati va zamonaviy loyihasi. –T.: XTV RTM, 1999. -51 b.
- 20.Saidahmedov N. Pedagogik amaliyotda yangi pedagogik texnologiyalarni qo‘llash texnologiyalari. Toshkent: 2000 y. - 46 b.

Research Science and
Innovation House

